

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد / بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم / از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: والننتین کاتاسانوف* (Valentin Katasonov)

برگردان: ا. م. شیری

۱۸ سپتمبر ۲۰۲۴

مقابله با تحریم‌ها مبادله کالائی، پاسخ ما به چمبرلین

مبادلات تجارت خارجی مستقیم و سایر اشکال تعامل، چشم‌انداز قابل توجهی دارند

[تحریم یعنی گرسنگی دادن و جلوگیری از توسعه کشورهای تحت تحریم. و این خشن‌ترین نوع تروریسم دولتی است که غرب امپریالیستی علیه کشورهای "سرکش" اعمال می‌کنند. گذشته از این، من از زبان مقامات هیچ یک از کشورهای قربانی تروریسم دولتی غرب نشنیده و نخوانده‌ام که مانند مقامات و رسانه‌های ایران ما بگویند: "تحریم‌های کمرشکن، ظالمانه، ...". و همه مشکلات داخلی کشور را با تحریم توجیه کنند. فشارها و محدودیت‌ها را می‌توان به فرصت تبدیل کرد.] - شیری

در زمان شوروی، عبارت "پاسخ ما به چمبرلین" بسیار محبوب بود. اتحاد شوروی به هر گونه تهدید از سوی غرب علیه خود این گونه پاسخ می‌داد و هر بار مشخص می‌کرد که چه پاسخی دارد. تاریخچه این عبارت به سال ۱۹۲۷، به زمانی برمی‌گردد که دولت انگلیس (به رهبری چمبرلین) یادداشتی برای رهبری اتحاد جماهیر شوروی ارسال کرد. لندن از مسکو خواست که حمایت نظامی و سیاسی از دولت طرفدار کمونیسم چین را متوقف کند. مسکو اولتیماتوم لندن را رد کرد و در نتیجه روابط دیپلماتیک ما با انگلستان قطع شد. امروز ما باید این عبارت جذاب تقریباً یک قرن پیش را به خاطر بسپاریم و "پاسخ" خود را به "چمبرلین‌های" فعلی غرب، آماده کنیم.

بیش از ده سال است که امریکا و متحدانش جنگ تحریمی علیه فدراسیون روسیه را به راه انداخته‌اند. جنگ تحریمی از زمانی که کریمه به فدراسیون روسیه ملحق شد، آغاز گردید. سری بعدی تحریم‌های ضد روسیه توسط غرب جمعی پس از ۲۴ فبروری ۲۰۲۲، شروع شد. تعداد آن‌ها تا ابتدای سال جاری به ۱۹ هزار رسید. بخش اعظم این تحریم‌ها اقتصادی هستند و هدف آن‌ها جلوگیری از تجارت فدراسیون روسیه با سایر نقاط جهان است. تأثیر اقدامات غرب جمعی در مورد محاصره تجاری و اقتصادی روسیه زیاد نبود.

تأکید اصلی غرب در جنگ تحریمی علیه روسیه در سال گذشته، عمدتاً تحریم‌های به اصطلاح "ثانویه" بود. یعنی، تهدید شرکت‌ها و بانک‌های کشورهای دوست و بی‌طرف که به تجارت با روسیه ادامه می‌دهند. شروع شد. واشنگتن، لندن، بروکسل بانک‌هایی را که به پرداخت‌های تجاری خارجی با روسیه ادامه می‌دهند، به اعمال تحریم‌های "ثانویه"، حتی اگر تسویه حساب‌ها به ارزهای ملی انجام شود، تهدید کردند. به این دلیل که بانک‌های بزرگ کشورهای دوست و بی‌طرف به کار خود با دلار امریکا، یورو، پوند انگلیس، ین جاپان و سایر ارزهایی که ما آن‌ها را "سمی" می‌شناسیم، ادامه می‌دهند. تحریم‌های ثانویه علیه آن‌ها عبارت از مسدود کردن معاملات با چین ارزها خواهد بود.

روسیه و شرکای تجاری آن، یعنی کشورهای دوست و بی‌طرف در جست و جوی راه‌های حل هستند. راه‌ها فراوانند. مثلاً، در چین، بانک‌های بزرگ تقریباً عملیات تسویه حساب برای تجارت با روسیه را به طور کامل متوقف کرده‌اند. اما اکنون برای انجام چنین عملیاتی امکان‌گذار به خدمات بانک‌های کوچک استانی چینی که با تحریم‌های ثانویه تهدید نمی‌شوند، وجود دارد. آن‌ها با دلار و سایر ارزهای "سمی" کار نمی‌کنند. اخیراً روسیه قانونی را تصویب کرده است که به موجب آن، پرداخت با استفاده از ارزهای دیجیتال ممکن می‌شود. طرح‌هایی مورد بحث قرار می‌گیرند، که امکان جبران ادعاهای متقابل شرکای تجاری، استفاده از عوامل پرداخت، تسویه ارز بین‌المللی و غیره را فراهم می‌کنند. ابزار دیگری هم برای دور زدن تحریم‌های اقتصادی وجود دارد که از نظر من می‌تواند بسیار مؤثر باشد و متأسفانه تاکنون بسیار محدود از آن استفاده شده است. ابزار مورد نظر من عبارت است از مبادله کالا، یعنی مبادله مستقیم کالا در حوزه تجارت خارجی. تصور نکنید که این ابزار کاملاً جدید است. نه! مبادله کالا در تجارت داخلی و بین‌المللی طی قرن‌ها وجود داشته است.

به هر حال، مبادله پایاپای (همراه با تسویه ارز بین‌المللی) در اردوگاه سوسیالیست به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گرفت. بدین معنی، که اتحاد جماهیر شوروی شکر، تنباکو و رُم کوبائی [نوشیدنی الکلی حاصل از شکر، قند و غیر] را به صورت مبادله‌ای از کوبا به ازای تحویل نفت، اتومبیل، تراکتور و سایر محصولات مهندسی دریافت می‌کرد. به گفته کارشناسان داخلی، امروزه شرکت‌ها در ۸۸ کشور از این روش در تجارت استفاده می‌کنند. از آنجائی که مبادله پایاپای بسیار کمتر از تجارت پولی تنظیم شده است، نمی‌توان به طور دقیق محاسبه کرد که چه مقدار از تجارت جهانی به روش مبادله پایاپای انجام می‌شود. به گفته برخی از کارشناسان، این سهم می‌تواند به ۳۰٪ برسد (ساوینوف زلنیوف، استانیکوف: قراردادهای مبادله‌ای در تجارت بین‌المللی، بولتن اقتصادی خارجی روسیه، شماره ۸، سال ۲۰۲۲).

نقش مبادله پایاپای در تجارت بین‌الملل در دوره‌های بحران اقتصادی، شتاب شدید تورم و افزایش شدید نوسانات نرخ ارز، در حد قابل توجهی افزایش می‌یابد. تحریم‌های اقتصادی علیه یک یا هر دو طرف روابط تجاری نیز به این عوامل اضافه شده است. تحریم‌ها علیه برخی از کشورها به مدت چندین سال یا حتی دهه‌ها اعمال شده است. از این رو، چنین کشورها در تجارت پایاپای بین‌المللی تجربه خاصی دارند. **به نظر من، بزرگترین تجربه در این زمینه را کشور ایران به دست آورده است که از ۴۵ سال پیش تحت تحریم قرار دارد** (بعد از پیروز انقلاب اسلامی در ۱۹۷۹).

در اردیبهشت ماه-ثور- سال گذشته، رضا فاطمی امین، وزیر صنعت، معدن و تجارت ایران به مسکو سفر کرد. در این سفر توافقاتی مبنی بر این حاصل شد که ایران و روسیه به تجارت مبادله‌ی بپردازند. این روش به تهران اجازه می‌دهد فولاد و مسکو، قطعات خودرو و توربین‌های گاز وارد کند. ظاهراً دامنه‌ی کالاهای عرضه‌شده توسط طرف‌های مبادله‌ی امروزه به میزان قابل توجهی گسترش یافته است. این را به ویژه دیده‌بان نظامی در تاریخ ۹ سپتامبر طی مقاله‌ای در مورد انتقال انبوه راکت‌های بالستیک ایران به روسیه تحت عنوان "مبادله در ازای سویا و گندم" تأیید کرد (انتقال انبوه راکت‌های بالستیک ایران به روسیه تأیید شد)

صادرات راکت‌های بالستیک کوتاه‌برد فاتح-۱۱۰ و فاتح-۳۶۰ ایران به روسیه را احمد بخشایش اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی نیز تأیید کرد. او جزئیات تحویل این راکت‌ها را به شرح زیر بیان کرد: "ما باید برای تأمین نیازهای خود، از جمله، واردات سویا و گندم، مبادله‌ی کالائی انجام دهیم. بخشی از مبادله شامل ارسال راکت و بخشی دیگر ارسال پهپادهای نظامی به روسیه را شامل می‌شود".

اردستانی در پاسخ به این سؤال که آیا این امر می‌تواند منجر به افزایش تحریم‌ها علیه ایران شود، گفت: "بدتر از الان نمی‌شود. ما به حزب‌الله، حماس و حشدالشعبی راکت می‌دهیم، پس چرا آن‌ها را به روسیه ندهیم؟"

اردستانی افزود: "ما اسلحه می‌فروشیم و دالر می‌گیریم. ما از طریق مشارکت با روسیه تحریم‌ها را دور می‌زنیم. ما سویا، ذرت و سایر کالاهای را از روسیه وارد می‌کنیم. اروپائی‌ها به اوکراین سلاح می‌فروشند. ناتو وارد اوکراین شده است، پس چرا ما نباید با ارسال راکت و پهپاد به روسیه، از متحد خود حمایت نکنیم؟" با این حال، هیچ‌گونه تأیید رسمی این اظهارات روی آنتن شبکه‌ی ایران اینترنشنال، مخالف سرسخت تهران رسمی نرفته و نیست. در مسکو این اطلاعات را تکذیب کردند.

همچنین می‌توان اضافه کرد که گزارش‌هایی در رسانه‌های جمعی مبنی بر این منتشر شده که ایران قصد دارد طبق قراردادهای مبادله‌ی، هلیکوپترهای تهاجمی می-۲۸ و جنگنده‌های سو-۳۵ روسی را به ارزش حدود ۲ میلیارد دالر خریداری کند. هنوز گزارشی در خصوص انجام این معاملات منتشر نشده است. اطلاعاتی در مورد خرید هواپیمای آموزشی یاک ۱۳۰ روسی توسط ایران در سپتامبر ۲۰۲۳، همچنین به عنوان بخشی از معاملات پایایی و تا حدودی از طریق صادرات طلای فیزیکی به روسیه وجود دارد.

در مجمع اقتصادی شرق که به تازگی برگزار شد، موضوع تجارت پایایی به طور فعال مورد بحث قرار گرفت. به ویژه، ساوینا لگال، شریک مدیر شرکت مشاوره‌ی اولگا ساوینا، در جلسه‌ی بخش "انجام کارآمد کسب و کار در خاور دور: مخاطرات حقوقی و الگوریتم‌های راه حل"، خاطرنشان کرد: "کسب و کار روسیه ما فعالانه به دنبال راه‌های جایگزین برای پرداخت به شرکای خارجی است. امروزه معاملات مبادله‌ی روز به روز محبوبیت بیشتری پیدا می‌کند. این نوع عملیات، از شش ماه پیش، پس از تغییراتی در موازین قانونی چنین عملیاتی در روسیه، توسعه‌ی ویژه یافت." مثلاً، مبادله، بسیار مؤثرتر از استفاده از یک عامل پرداخت در تجارت است (روش دوم کاملاً قابل اعتماد است، اما قیمت کالاهای را بیش از ۲۰ درصد افزایش می‌دهد).

ماه گذشته، خبرگزاری رویترز یک مطلب ویژه با عنوان "منابع ما معتقدند که اولین تجارت مبادله‌ی بین روسیه و چین ممکن است در پانزده امسال انجام شود"، منتشر کرد. منابع رویترز می‌گویند که انتظار می‌رود طرف روسی مواد غذایی و فلزات را از طریق مبادله‌ی کالا تأمین کند.

منابع رویترز می‌گویند که انتظار می‌رود طرف روسی مواد غذایی و فلزات را از طریق مبادله‌ی کالا تأمین کند. اما هیچ اشاره‌ای به آنچه که طرف چینی قرار است عرضه کند، نشده است. مذاکرات بین مسکو و بیجینگ در مورد استفاده از

طرح مبادله‌ئی از سال ۲۰۲۲ جریان دارد. مسائل فنی و حقوقی زیادی مانند قیمت‌گذاری صحیح (به ویژه، در صورت عدم مبادله کالا)، پرداخت مالیات، مسؤولیت در قبال تخلف از تعهدات خود توسط شرکت‌کنندگان در معاملات، امکان شرکت در طرح‌های مبادله‌ئی بسیاری از شرکت‌کنندگان و غیره وجود دارد، که باید در مورد یافتن راه‌های حل آن‌ها فکر شود.

اکتوبر گذشته، روزنامه "وِدومستی" (Vedomosti) گزارش داد که تجارت روسیه از طرح مبادله‌ئی در تجارت بین‌المللی به طور فعال استفاده می‌کند. این گزارش از سوی نمایندگان وزارت صنعت و تجارت، خدمات گمرکی فدرال و همچنین اتحادیه صنعتگران و کارفرمایان روسیه و تعدادی از بانک‌های روسیه تأیید شد.

وزارت توسعه اقتصادی روسیه در جنوری سال جاری اعلام کرد که دستورالعمل‌هایی را برای انجام معاملات مبادله تجاری خارجی – "ناوبر برای معاملات مبادله‌ئی در تجارت خارجی" تهیه کرده است. این سند مراحل سازماندهی مبادله پایاپای را به تفصیل شرح داده، نمونه‌های قراردادهای پایاپای معمولی را ارائه نموده و همچنین، اسناد مورد نیاز برای انجام معاملات و اشکال آن‌ها را ارائه داده است.

این سند سه دسته از معاملات مبادله‌ئی را مشخص کرده است. اولین مورد، مبادله کالا و خدمات بین طرفین قرارداد است که به نوبه خود به دو نوع تقسیم می‌شود. یک نوع آن زمانی است که مبادله کالا و خدمات به طور همزمان صورت می‌گیرد. مورد دیگر آن زمانی است که یکی از طرفین کالای مورد معامله را دریافت می‌کند، سپس آن را در بازار داخلی می‌فروشد و با عواید آن، کالا خریداری نموده و به فروشنده اصلی تحویل می‌دهد.

دسته دوم مبادله زمانی است که بیش از دو شرکت‌کننده در طرح وجود داشته باشد. مورد سوم به این معناست که یکی از طرفین پایه، تجهیزات تولیدی خود را به طرف دیگر ارائه می‌دهد و کالای آزاد شده را به عنوان وجه دریافت می‌کند.

برخی از شرکت‌های فناوری اطلاعات نیز به بهبود و توسعه تجارت مبادله‌ئی پیوسته‌اند. آن‌ها مبادله به اصطلاح متمدانه فناوری انجام می‌دهند. از جمله، تجمیع‌کننده‌های دیجیتال نیازهای وارداتی و پیشنهادات صادراتی، که به ویژه برای شرکت‌کنندگان بالقوه در تجارت مبادله‌ئی ایجاد شده‌اند، به کمک می‌آیند.

البته امروزه ابتکار استفاده از طرح‌های پایاپای معمولاً از سوی شرکت‌ها صورت می‌گیرد و اکثر معاملات برون‌مرزی انجام شده، شامل دو شرکت بوده است. کارشناسان بر این باورند که اگر کنسرسیوم شرکت‌کنندگان بالقوه مبادله کالا در دو کشور تشکیل گردد، فرصت‌های بسیار بیشتری فراهم می‌شود. و این کنسرسیوم‌ها در تعامل با یکدیگر، برای عرضه کالا در هر دو جهت برنامه‌ریزی و هماهنگی می‌کنند. به گفته الکساندر فیرانچوک، محقق برجسته آزمایشگاه بین‌المللی تحقیقات تجارت خارجی در آکادمی اقتصاد ملی و مدیریت دولتی جنب ریاست جمهوری روسیه، امضای یک توافقنامه ویژه بین دولتی شرط مهم برای مبادله پایاپای کارآمد است. این کارشناس به ویژه خاطرنشان می‌کند: "مبادله کالا فقط در چارچوب توافق‌نامه‌های بلندمدت بین‌دولتی می‌تواند کارآمد باشد. اما، به دلیل هزینه‌های اداری بالا و هزینه‌های زمانی، بعید است که برای شرکت‌ها برای تأمین یکبارہ جذابیت داشته باشد".

البته، من کاملاً موافقم که ما واقعاً به توافقات بلندمدت بین دولتی با شرکای تجاری خود، قبل از همه، مهمترین آن‌ها – چین، هند، ترکیه و غیره نیاز داریم. این "پاسخ ما به چمبرلین‌ها" خواهد بود، که ظاهراً برای مدت طولانی به جنگ تحریمی علیه روسیه ادامه خواهند داد.

پی‌نوشت: بتازگی معلوم شد که میانمار (با نام قدیمی برمه) قصد دارد برای مقابله با فشار تحریم‌ها، یک طرح تجارت پایاپای با روسیه راه‌اندازی کند. کیاو سوئی لین، وزیر کشاورزی میانمار در مجمع اقتصادی شرق که از ۳ تا ۶ سپتامبر

امسال برگزار شد، گفت که کشورش (مانند روسیه) تحت فشار تحریم‌های بین‌المللی قرار دارد. از این رو، وی امکان برقراری روابط تجاری مبادله کالائی با روسیه را بررسی می‌کند. او خاطرنشان کرد که کشورش در حال حاضر از مبادله پایاپای در تجارت با چین فعالانه استفاده می‌کند. وزیر امور خارجه کشورمان تصریح کرد که میانمار می‌تواند به ازای کالاهای روسی مانند کود، نفت و گاز طبیعی، محصولات کشاورزی مانند برنج، روغن، شکر و غذاهای بحری به روسیه عرضه کند.

مأخوذ از: بنیاد فرهنگ ستراتیژیک

۲۴ شهریور - سنبله ۱۴۰۳

*- پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهش‌های اقتصادی "شاراپوف" فدراسیون روسیه، پژوهشگر مسائل پشت صحنه